

SENEZ

ITZULPEN ALDIZKARIA

40 zk.

2010

euskal itzultzaile, zuzentzaile eta
interpreteen elkarte

KULTURA SAILA
DEPARTAMENTO DE CULTURA

Azala eta marrazkiak: Juan Azpeitia, 2010. Serie “Harrixka”.

© EIZIE

© Itxaro Bordak, bere testuena.

© Itzultzaileek, beren testuena.

© Juan Azpeitiak, marrazkiena.

ISSN: 1132-2152

Legezko gordailua: SS-1152/01

Inprimaketa: Itxaropena, SA - Araba kalea, 45 - Zarautz

SENEZ

ITZULPEN ALDIZKARIA

Zuzendaria:

Karlos del Olmo

Zuzendariordea:

Maite Imaz

Aholku taldea:

Gotzon Egia

Juan Garzia

Josu Barambones

Helbidea:

Zemoria, 25

20013 DONOSTIA

Tel.: 943 27 71 11

Fax: 943 27 72 88

senez@eizie.org

<http://www.eizie.org>

euskal itzultzaile, zuzentzaile eta
interpreteen elkarteak

Aurkezpena / Présentation / Presentación / Presentació / Presentación / Introduction.....	5
Itxaro Bordaren POEMA HAUTATUAK	
Itxaro Borda	9
Itxaro Borda, SÉLECTION DE POÈMES	
Itxaro Borda, Haizea Parot	27
Antología de poemas de Itxaro Borda	
Manu López Gaseni	45
Itxaro Borda. POEMES ESCOLLITS	
Pau Joan Hernández	63
Itxaro Borda. POEMAS ESCOLLIDOS	
Isaac Xubin.....	81
«Itxaro Bordaren poema hautatuak» lantegiaren historia	
Manu López Gaseni	101
OFF-eko mintegia	
Itxaro Borda	109
Lantegikideak	111

Aurkezpena

Senex aldizkariaren zenbaki berezia duzu hau, irakurle, eta monografikoa; euskal literaturaren lagin bat hainbat hizkuntzatan biltzen duen alea, EIZIEk 2010eko udazkenean antolaturiko “Idazlea itzultzaileen lantegian” saioaren emaitza. Aurkezpentxo honen ondoren, Itxaro Bordaren zenbait poema aurkituko dituzu hemen, bost hizkuntzatan (euskaraz, frantsesez, gaztelaniaz, katalanez eta galegoz). Hurrena, berriro ere oso aberasgarria izan den esperientziaren lekuko, Manu López Gaseni saioen koordinatzaileak idatzitako narrazioa eta autoreak lantegiaz esandako hitzak irakurriko dituzu. Azkenik, lantegikideen biografia laburra ere jaso dugu orriotan.

Présentation

Cher lecteur, nous vous présentons ici un numéro spécial de la revue SENEZ consacré, dans sa totalité, à l’atelier de traduction organisé par EIZIE sous le titre de « Idazlea itzultzaileen lantegian » (L’écrivain dans l’atelier des traducteurs), qui s’est déroulé en l’automne 2010. Cet exercice consiste à traduire un échantillon de la littérature basque en plusieurs langues. Vous trouverez le long des pages suivantes un recueil de poèmes de l’écrivain basque Itxaro Borda dans leur version originale, à savoir en basque, et leurs traductions en quatre autres langues (français, espagnol, catalan et galicien). Dans une deuxième partie, nous avons recueilli le témoignage, sous forme de récit, du coordinateur de cet atelier Manu López Gaseni qui souligne, une fois de plus, l’intérêt de cette expérience. Puis vient l’opinion de l’auteur elle-même à propos du travail réalisé lors de ces journées. Et pour finir, nous vous présentons une brève biographie des traducteurs qui y ont participé.

Presentación

El número de la revista *Senex* que tienes en tus manos es un especial monográfico que recoge una pequeña muestra de la literatura vasca traducida a varias lenguas. Se trata del fruto de las sesiones de una nueva edición de la iniciativa que llamamos “El autor en el taller del traductor”, celebrada el pasado otoño de 2010. Tras esta breve presentación, podrás encontrar varios poemas de la autora vasca Itxaro Borda, junto con su traducción a cuatro lenguas (francés, castellano, catalán y gallego). A continuación se encuentra un resumen de las sesiones recogido por Manu López Gaseni, coordinador del taller, que da cuenta de la una vez más fructífera experiencia de esta edición. Por último se ofrece una breve noticia biográfica de la autora y los traductores.

Presentació

El que teniu a les mans és un número especial monogràfic de la revista *Senex*, que té la intenció de presentar una msostra de textos de literatura basca traduïts a diverses llengües, fruit de les jornades “L’escriptor al taller del traductor”, organitzades per EIZIE a l’estiu del 2010. Presentem en aquestes pàgines una petita mostra de la poesia d’Itxaro Borda en cinc llengües: euskera, francès, castellà, català i gallec. Les jornades, coordinades per l’escriptor Manu López Gaseni, han estat punt de trobada i experiència enriquidora per a tots els participants. Trobareu, finalment, una breu biografia dels participants en les jornades.

Presentación

O número da revista Senez que tes nas túas mans é un especial monográfico que recolle unha pequena mostra da literatura vasca traducida a varias linguas. Trátase do froito das sesións dunha nova edición da iniciativa que chamamos “O autor no taller do tradutor”, celebrada o pasado outono de 2010. Tras esta breve presentación, poderás encontrar varios poemas da autora vasca Itxaro Borda, xunto coa súa tradución a catro linguas (francés, castelán, catalán e galego). A continuación encóntrase un resumo das sesións recollido por Manu López Gaseni, coordinador do taller, que dá conta da unha vez máis frutífera experiencia desta edición. Por último ofrécese unha breve noticia biográfica da autora e os tradutores.

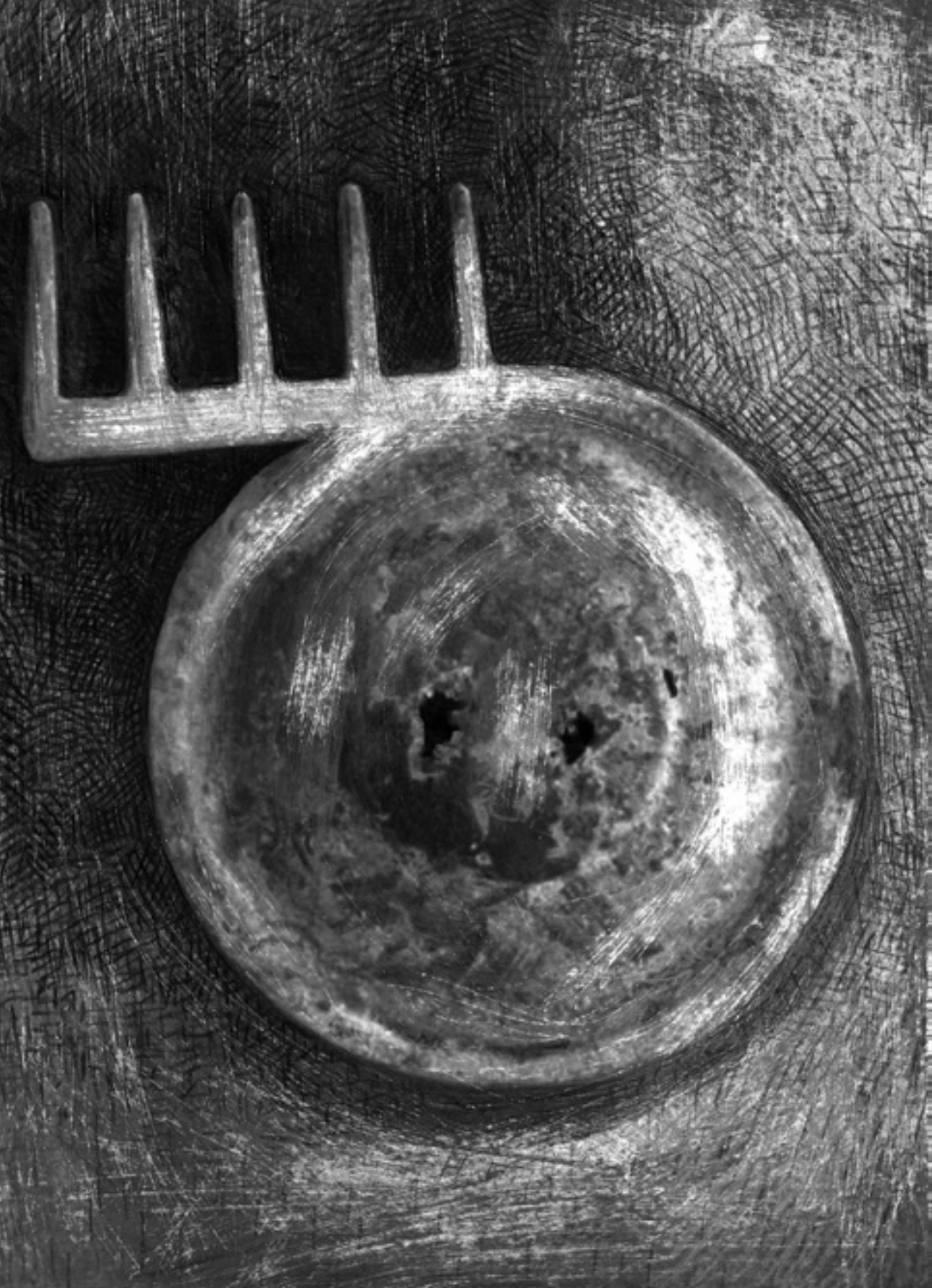

Introduction

The monographic issue of Senez that you hold in your hands, dear reader, is a special edition dedicated to the fruit of the “Writer in the Translators’ Workshop” organised by EIZIE in the fall of 2010: a small sample of Basque literature translated into various languages. Here you will find a number of poems by Itxaro Borda in five different languages (Basque, French, Spanish, Catalan and Galician). Next, in testimony to this valuable and enriching experience, a story by the coordinator of the conference, Manu López Gaseni, and Itxaro Borda’s thoughts about the workshop. We close with brief biographies of the workshop participants.

Itxaro Bordaren
POEMA HAUTATUAK

GU

Norbaiten bizian garen ixtripua,
Huts handi bat eta hala ez beharra,
Euritik landa den lohizko zipua
Edo xendretako harrixka meharra,

Ez dute irrik, begirik, oihurik,
Gu gabe mundua berdin litzateke:
Inutil gabiltza eskuak loturik,
Ustea itxura, sinestea neke...

Biltzen ditugula besteren ondarrak
Urteak ixurtzen dira errautsetan
Hilez betirako hor zorion garrak,

Eta azken hatsaz bularren zokotik
Gure pizu latzak, airatuz hautsetan,
Kentzen gaitu laster geroen gogotik.

1982

MILIA LASTUR REVISITED

I

hilotzen garrasiak josirik ahoan
nola aurkituko dun hire sokorria?
maiteko haut Milia ez hadila joan
hator edan dezagun ardao gorria...

baratz aberatsetan ebatsi sagarrak
gordeko ditinagu bide bazterretan.
ahantz otoi Milia sarraski zaharrak
eta suaren kantik bizi hats erretan.

belar bustiek egin maitasun ohantzan,
etzanen gaitun gero bi biak bihotza
gauero zazpi itzal ikusteko dantzan.

non dago harria? non dago lur hotza?
eresi hark ziona jartzeko zalantzan
maiteko haut Milia ez hadila lotsa...

1986

MERGUEZ BLUES

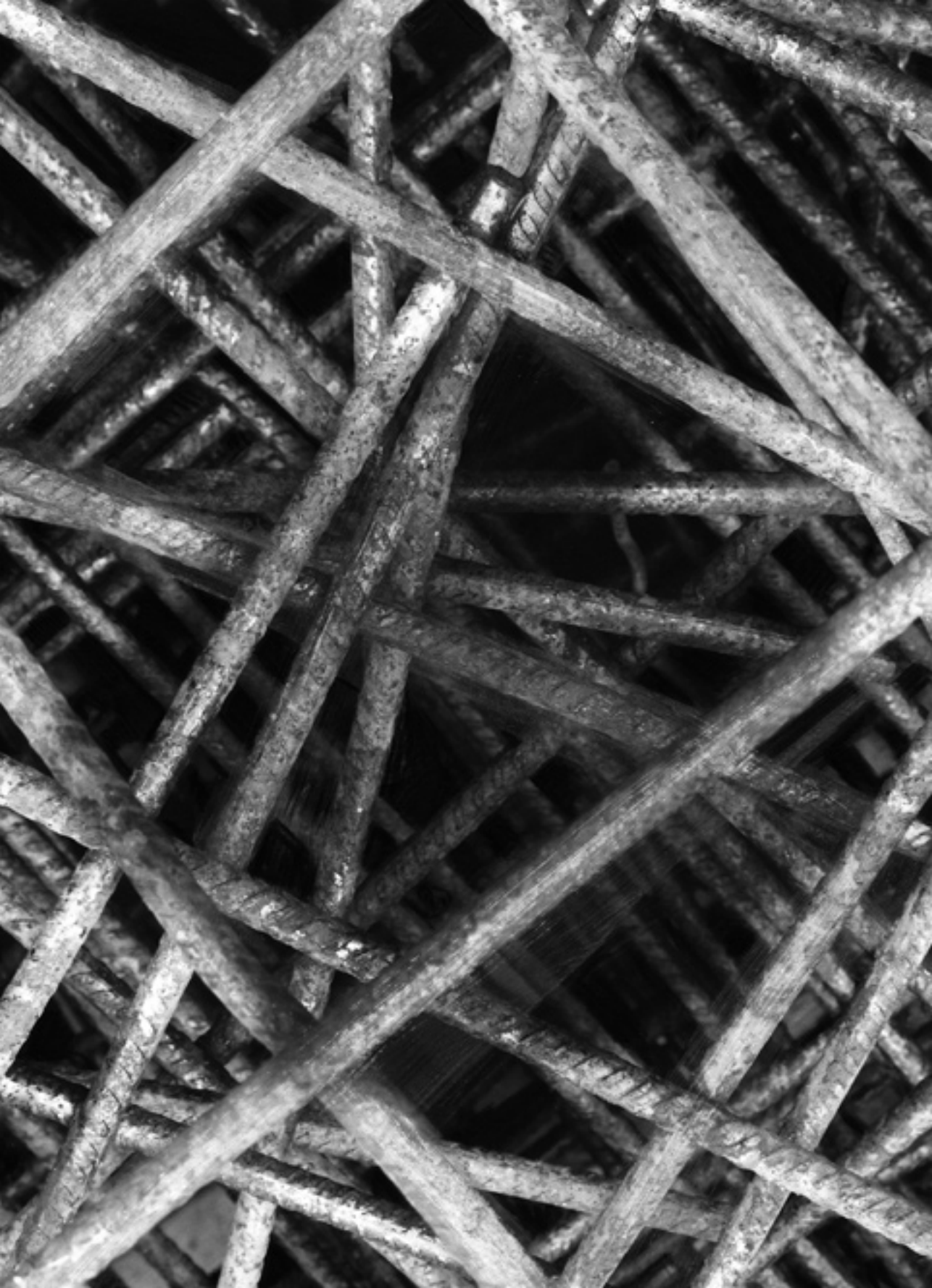
mergez usaina inguruan mila baino gehiago
ginen euripean
eta ni denetan –o maitea, etsitua zure bila
non zinen bada
iraultza desiratuaren oihal gorri bustiaren
atzean ote?

guk miseria komunaren ohaide fidelek hiria
sutan asmatzen genuen
maitasun gosez, setio egoera, harriak eskuan
barrikadak
eta ni denetan, o kuttuna, etsitua zure bila
euripean

erresistentzian sartuak ginelako irudipena
justizi nahia
noiz herrirako?
hezurrak hautsirik genituenok hitz bakarra
ahoan: borroka
eta ni denetan –o maitea, etsitua zure bila
euripean

gure karriketako maiatz ederrak

1988

*chove, é o deserto, o lume apagado
que fazer desde maos, cúmplices do sol*

E. de Andrade

Oraindik nabil Du Bellay plazan igandez
nik ez dakit noren edo zeren bila, baina
nabil, barkamen gaberik kuskatzen nauten
jende presatuen tartean; iturriko uretan
nostalgiaren hotzetik horditu nahi nuke
kaskoa gaueko amets gaiztoaz garbitzeko
egunaren hats epela lehortu baino lehen

sor far away from me abestiaren ankerraz
betetzen ditut izotz hitsen gordalekuak
munduaren azkenak ez dezan inoiz sinets
zoriona hain erraza zenik, hain arraroak
amodio bahituen hatzak karrika irekietan
aurkitzea, malkoaren sahetsetan nekaturik
heriotzaren hurbileraz isilik intzirika

badator gero ausentzia hegalak zabalik
haragi ustelduaren harrotzera, ekainaren
erruz, loak hartu haurrak esnatzen diren
orduan, denak urtzen gara uharren luzean
metalaren zarata zorrotzak memori hilak
desintegratzeko zorian dauzka, biharkoaz
altzeiruaren desirak zaplastatzeko, alta

xurxuri bihotzak zerbitzatzen dizkigute
restaurante ilunetan, arimak kontrolatuz
sikologoz inguraturik, debeka dezagukete
etxe ondoko ibaiak pentsatzea; dena dela
aberastasun ekonomiko sortzale ibiltzen
gaituzte eta hamar puntu galtzen ditugu
zerua laudatzen duten ainarak itxuratuz

umiliazio zerrenda baizik ez zaigunean
gelditzen begirada gogorrenen ahanzteko
negar gutizia dugu trenak burdinbidetan
abiatzen ikusten ditugularik, azantzaren
amatasun egarrian, esperantzaren bahetan
iragaiten den odol bustiz mamua asetzen
ahal dugunez bazterreko lorei eskatzean

ba ote dakite zergatik ez den arrosarik
lilitzen amnesiaren lur beltzetan gorri
zergatik ez duen eguzkiak erresinolaren
lumetan atsedetik pausatzen asteazkenez
zergatik ezpainetaratzen dugun haserre
ez den poesia ederra bihurtzen ondikotz
zergatik gabiltzan hutsaren erresumetan

ahalgearen zubipean izarrak kuluntzatzen
direnean, nere eskuak eskuz mukuru asma
ditzaket, ordea soakoak ihesi dabilta
arratsetan arranoen goseak ase beharrean
eta ez zaitzaket atzeman oroitzapenaren
mugetan dilindan zabiltzalarik, pinpirin
koloretsuen moduan, txori urruna jadanik

eta Du Bellay plazan ausartzen banintza
hauts arina bilakatzeko gogo handituko
litzaidake, goizetako argitasun ahuletan
haizeak nezan eraman otoitza otoitz den
eremuaren biluziraino , urrikal zakizkigu
belarrak usantsu zoratzen diren zelaiak
kukuaren kantuz lorios entzun ditzadan

1991

ARDURA DORPEA

Ardura dorpea da idaztea,
hitzaren bitartez
odolusten doan bizitza mineraleko
une zaratatsuen gatibatzea,
nekadura erraldoien bihikatzea
edo karrika izkinetako kabina telefonikoaz
oroitzea

ardura dorpea da.

mintzaira ondikotz, maiz adiztegi antzu,
gure dolorea da, geure amodio-hats dudakorra,
askatasunaren laban zorrotza,
eta badakigu
elea paperean desordenatuki etzaten
dugunero
munduaren aldatzeko partez
guhaur garela
norabide zehatzik gabe
itxuraldatzen
zilo beltz bilakatzeraino.

ondikotz

desiraz apaindurik nahi zaitut
ardura dorpea.

1998

Elurra egin zuen goiz haren bezperan
hire ezpainak bilatu nitinan
gauean eta hotz garratzagatik
aurkitu gabea lokartu
heriotza
elurra egin zuen goiz haren bezperan
ez nindunan konturatzen
heriotza
geroa bihar berean apurtuko zela
nostalgiaren ispiluetan
elurra egin zuen goiz haren bezperan
txori gosetiak bezala leiho hegietan

1991

Munduko malerusena senditzen
zarenean
autobusean
 erraten dizut sabelak urratzen dituzten
 desirak direla
 ankerrak,
erraten dizut bakoitzarentzat dagoela
 mendi humilen gailurretan
 askatasun premia zain
erraten dizut gero
 –zure eskua nerean–
egunen batean etorriko dela goizak
 eztituko dituen
 argi zirrinta,
 elur usaineko euri zaparrada
egunen batean urrats arinez hurbilduko
 ditekeela
 amodioaren kalda.
munduko malerusena senditzen
zarenean
 autobusean.

1991

Neguaren hegaletan
zaude beti esperoan
ametsune zabaletan
haizearen lo beroan

loreak irriaz bildu
nahian zeru hondora
ainara ere hurbildu
seaska honen ondora

ilargi urreen teman
aire arrosa zainean
loak zaitzala ereman
hedoi eztien gainean

ninano bubak darama
bruma ederren atean
itzuliren baita ama
egun euritsu batean

1991

LA PORTA OBERTA EN EL CEL, I AIXO

I

herri hau aipatzen diguten aldi oroz
elizetako
barne mukuru beteak erakusten dizkigute,
 emazteek beherean
 “zuk kentzen duzu munduko bekatua”
 eta gizonak galerietan
 “urrikal jauna”
 kantatzen dutela.
 “emaguzu bakea” deiadarkatze
bakoitzean irri bat hiltzen da
hemengo jendeen ezpainetan.

II

requiem dio haizeak
 udako lantzurda maltzurrik
 eskaintzen ez duten
 lurrak ez zaizkit gustatzen.
 nere azken egoitza ankerra
 josiko duketen
 xurxuriak laztantzen ditut.
requiem dio haizeak.

III

arrosa gorria
minberago da
gauez egunez baino

euriaren beldurra
bustiago da
gauez egunez baino

haragiaren ikara
zehatzago da
gauez egunez baino

haserrearen hatsa
erreagoa da
egunez gauez baino

IV

estatistika ofizialen arabera
euskal herri barnean
bizidun haina ardi gehiago dago
horregatik
gasna
urre xuria da.

eta nik gasna ez dut maite.

estatistika klandestinoen arabera
euskal herrian
ardi haina polizia gehiago dago
horregatik
bakea
segurtatua da.

eta nik bakea ez dut maite.

V

ingurukoen aho arras zoriontsuetan
neronen bakartasunaren eremu
desolatua
izar dezaket

no woman's land erraldoia

VI

mugaz bestaldean dago
bizitzeko estakuru ahularen marka
mugaz bestaldean dago
etsitzeko arrazoin azkarren bidea
mugaz bestaldean dago
ebatsi nizun musuaren oroitzapena

mugaz bestaldean dago
dena
eta deusik eztago

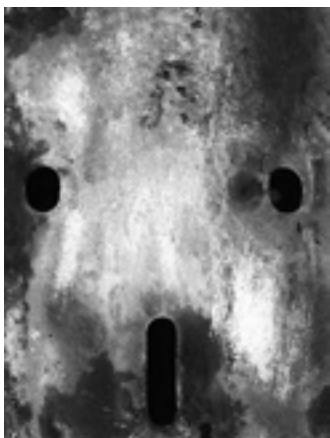
VII

gauero
hiri berdinaz
amets dagit.
gauero
zure itzalari
loturik
kexu traketsak
eztitzen ditut.
gauero
metroko arroiletan
kantu zaharren gisara
maite zaitudala
errepikatzen dizut.

eta
zuk
gauero
kaiioletan salgai dauden
txori exotikoen
ikustera naramazu
erranez:
 begira zer
 ez dugun
 bilakatu behar.

1986

Itxaro Borda, SÉLECTION DE POÈMES

Traduction: Itxaro Borda, Haizea Parot

Nous

Un accident dans la vie de quelqu'un,
Un grand vide puis un faux-pas,
Une flaque de boue après la pluie
Ou un petit caillou des sentiers,

Ils n'ont pas de rire, pas de regard, pas de cri,
Le monde serait le même sans nous :
Les mains liées nous allons inutiles,
Un semblant de croyance, une foi difficile...

Quand nous ramassons les débris des autres
Les années se déversent en cendres
Éteignant là, à jamais, les braises de joie,

Et par un dernier souffle du creux de la poitrine
Notre terrible poids, volant dans la poussière
Nous enlève bientôt aux souvenirs futurs.

1982

Haizea Parot

MILIA LASTUR REVISITED

I

comment trouveras-tu de l'aide avec
ces cris de macchabées à ta bouche?
je vais t'aimer Milia, ne t'en vas pas,
viens, buvons de ce vin écarlate.

nous cacherons sur les bords des routes
les pommes volées dans de riches jardins.
oublie, s'il te plait, Milia tes vieilles plaies
et les chants du feu sur les vies calcinées.

puis nous coucherons ensemble, mon coeur,
dans un lit d'amour fait d'herbes humides
chaque nuit, pour voir danser sept ombres.

où est la pierre? Où est la terre froide?
je t'aimerai Milia, à faire mentir les dire
de l'ancienne élégie, sois sans crainte.

1986

Itxaro Borda

MERGUEZ BLUES

L'odeur de merguez tout autour nous étions
plus de mille sous la pluie
et moi partout -oh amour, te cherchant désespérément
où étais-tu donc
peut-être derrière le drapeau rouge et humide
de la révolution désirée ?

Nous les fidèles amants de la misère commune
nous imaginions la ville en feu
en faim d'amour, état de siège, pierres au poing
des barricades
et moi partout, oh ma chérie, te cherchant désespérément
sous la pluie

Nous voyant entrés en résistance
soif de justice
retour au pays ?
les os brisés, nous n'avions qu'un seul mot
à la bouche . la lutte
et moi partout -oh amour, te cherchant désespérément
sous la pluie

les beaux mois de mai de nos rues

1988

Haizea Parot

*chove, é o deserto, o lume apagado
que fazer desdes maos, cúmplices do sol*

E. de Andrade

Je vais encore à la place Du Bellay le dimanche
ne sachant qui ou ce que je cherche mais
je vais, parmi ces gens pressés qui me bousculent
sans égard et je voudrais m'enivrer du froid
de la nostalgie à l'eau de la fontaine
pour laver mon crâne du cauchemar de la nuit
avant que le souffle tiède du jour ne s'assèche

j'emplis les cachettes des givres livides
par la cruauté de la chanson so far away from me
pour qu'à la fin du monde on ne croit jamais
que le bonheur fut si facile, si étrange de trouver
dans les rues ouvertes des traces d'amours pris
en otage près des larmes épuisées silencieuses
gémissantes face à l'approche de la mort

vient ensuite l'absence déployant ses ailes
remuer la chair putride en plein juin,
quand les enfants endormis se réveillent
nous fondons dans le temps de l'averse
de bruit perçant du métal est sur le point de
désintégrer les mémoires mortes, d'écraser
dès demain les désirs de l'acier pourtant

ils nous servent des cœurs de peupliers
dans des restaurants obscurs en contrôlant
les âmes, cernés de psychologues ils nous
interdisent de penser au ruisseau d'en bas
de la maison ; en fait ils nous utilisent en
producteurs de richesses économiques
et nous perdons dix points alors que nous
rêvons d'hirondelles qui honorent le ciel

lors ne nous reste qu'une série d'humiliation
afin d'oublier les œillades les plus violentes
nous avons envie de pleurer en voyant les
trains s'élancer sur les rails dans le vacarme
assoiffé de maternité, de demander aux fleurs
voisines si nous assouvirions le monstre avec
le sang qui traverse les mailles de l'espoir

savent-ils pourquoi nulle rose ne fleurit
sur les terres noires de l'amnésie, rouge,
pourquoi le soleil ne s'accorde aucun répit
entre les plumes du rossignol le mercredi
pourquoi la colère qui affleure à nos lèvres
ne se transforme pas hélas, en belle poésie
pourquoi nous errons dans l'empire du vide

quand les étoiles se balancent sous le pont
de la honte je rêve mes mains pleines de mains
en soirée toutefois les regards deviennent
fuyants, forcés de calmer la faim des aigles,
et je ne peux pas te retrouver, toi pendu
aux frontières de la mémoire comme un
papillon multicolore, oiseau lointain déjà

et si j'osais, sur la place Du Bellay, grandirait
en moi le désir de me changer en cendre légère
qu'aux matins de faibles lueurs le vent emporte
jusqu'à la nudité du lieu où la prière est prière,
prends pitié de nous, que j'entende enfin
le bonheur des plaines aux herbes parfumées,
rendues folles par le chant du coucou.

1991

Itxaro Borda

LOURDE TÂCHE

Écrire est une lourde responsabilité,
capturer par les mots
les instants bruyants
d'une vie minérale qui se vide son sang,
égrainer les énormes fatigues
ou se rappeler
de la cabine téléphonique au coin de la rue
est une lourde tâche.
le langage hélas, souvent grammaire stérile
est notre douleur, notre souffle d'amour timide,
la lame tranchante de la liberté,
et nous savons
chaque fois
que nous couchons confusément un mot sur le papier
au lieu de changer le monde
que nous nous transfigurons
sans direction précise
jusqu'à devenir trou noir.
Ainsi,
ma lourde tâche
je te veux habillée de désir.

1991

Haizea Parot

La veille de ce matin-là où il avait neigé
je cherchai tes lèvres
la nuit et malgré le froid grinçant
je m'endormis sans les trouver
mort
la veille de ce matin là où il avait neigé
je ne me rendais pas compte
mort
que l'avenir se briserait le lendemain même
sur les miroirs de la nostalgie
la veille de ce matin-là où il avait neigé
comme des oiseaux affamés sur le bord des fenêtres.

1991

Haizea Parot

Quand tu te sens la plus malheureuse
du monde
dans l'autobus
je te dis que les désirs qui déchirent
les entrailles sont
cruels,
je te dis que pour chacun il y a une nécessité
de liberté qui attend au sommet
des humbles montagnes,
je te dis encore
—ta main dans la mienne—
que l'aurore un jour viendra
soulager les matinées,
l'averse à l'odeur de neige
qu'un jour la chaleur de l'amour
t'approchera
d'un pas léger.
quand tu te sens la plus malheureuse
du monde
dans l'autobus.

1991

Itxaro Borda

Tu attends toujours
sur les ailes de l'hiver,
en vastes rêveries, au
chaud repos du vent.

voulant cueillir des fleurs
en riant, au fond du ciel,
l'hirondelle aussi s'est
approchée de ce berceau.

que le somme t'emporte
sur des nuages agréables,
par la vivacité des lunes dorées
et les veines chargées d'air rose.

dodo emmène bébé au
seuil des belles brumes
car sa mère retournera
par une journée de pluie.

1991

Itxaro Borda

LA PORTA OBERTA EN EL CEL, I AIXO

I

à chaque fois qu'ils nous parlent du pays
ils montrent l'intérieur bondé
des églises,
 les femmes en bas
 chantant
 «toi qui enlèves le péché du monde»
 et les hommes dans les galeries
 «prends pitié de nous Seigneur».
 «donnes-nous la paix» à cette invocation
un sourire meurt
sur les lèvres des habitants.

II

requiem dit le vent
 je n'aime pas les terres
 qui n'offrent pas
 de malicieuses pluies d'été.
 j'étreins les peupliers
 qui formeront peut-être
 ma dernière demeure cruelle.
requiem dit le vent.

III

le rouge de la rose
est plus sensible
la nuit que le jour

la peur de la pluie
est plus pénétrante
la nuit que le jour

le frisson de la chair
est plus perçant
la nuit que le jour

le souffle de la colère
est plus brûlant
le jour que la nuit

IV

selon les statistiques officielles
au Pays Basque intérieur
il y a plus de brebis que d'habitants.
 ainsi
 le fromage
 est de l'or blanc.

et moi je n'aime pas le fromage.

selon les statistiques clandestines
au Pays Basque
il y a plus de policiers que de brebis.
 ainsi
 la paix
 est assurée.

et moi je n'aime pas la paix.

V

je mesure
l'étendue de ma solitude
désolée
sur les bouches béates de ceux qui m'entourent.

un no woman's land géant.

VI

de l'autre côté de la frontière il y a
le signe d'un faible prétexte à la vie
de l'autre côté de la frontière il y a
le passage des fortes raisons au renoncement
de l'autre côté de la frontière il y a
le souvenir du baiser que je t'avais volé

de l'autre côté de la frontière il y a
tout
et il n'y a rien

VII

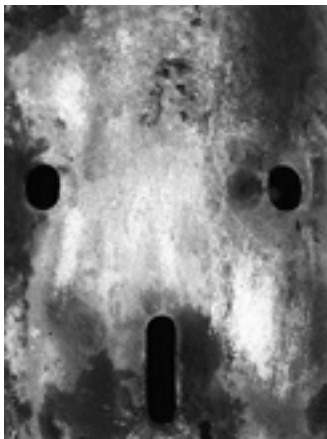
chaque nuit
je rêve
de la même ville.
chaque nuit
accrochée
à ton ombre
j'adoucis
mes colères bancales.
chaque nuit
dans les couloirs du métro
comme une vieille rengaine
je te répète
 que je t'aime.
 et

toi
chaque nuit
tu m'amènes voir
des oiseaux exotiques
vendus en cage
en disant :
 regarde
 ce que nous
 ne devons pas devenir

1986

Haizea Parot

ANTOLOGÍA DE POEMAS de Itxaro Borda

Traducción: Manu Lopez Gaseni

NOSOTROS

En la vida de otros no somos más que un borrón
Un gigantesco error, una enorme contingencia
Un cenagal de barro después el chaparrón
O bien de los senderos la fútil menudencia

De gestos, ojos, gritos despojadas
Sin nosotros el mundo se sostendría igual:
Es inútil pues llevamos las manos atadas
La fe es una carga, la idea es eventual...

En tanto recogemos los despojos ajenos
Los años van cayendo haciéndose cenizas
Que así extinguen la llama de la felicidad

Y en el último aliento que nos resta en los senos,
Nuestro peso severo, ahora hecho trizas,
Nos echa del recuerdo de la posteridad.

1982

MILIA LASTUR REVISITED

¿cómo podrás encontrar favor para tu causa
los gritos de los muertos cosidos a tu boca?
no te alejes Milia yo te amaré sin pausa
junto a ti vino rojo beberé de tu copa...

guardaremos con celo al borde del camino
las manzanas robadas de los pudientes huertos.
el tiempo pasa Milia olvida al asesino
y los cantos de fuego de los alientos yertos.

y después yaceremos las dos en armonía
en la yacija de amor de hierba fresca hecha
a ver danzar de noche las sombras, corazón.

¿en dónde está la losa? ¿dónde la tierra fría?
para poner en solfa la letra de la endecha
siempre te amaré, Milia, no sientas aprensión...

1986

MERGUEZ BLUES

olor a merguez en el ambiente éramos más de mil
bajo la lluvia
y entre todas yo –oh mi amor– buscándote desesperadamente
dónde estabas
¿acaso tras la tela roja y mojada de la deseada
revolución?

nosotras fieles concubina de la miseria común
imaginábamos la ciudad en llamas
con hambre de amor, en estado de sitio, con piedras en las manos
barricadas
y entre todas yo –oh querida– buscándote desesperadamente
bajo la lluvia

la ilusión de formar parte de la resistencia
clamor de justicia
¿cuándo regresaremos a casa?
con los huesos astillados sólo teníamos una palabra
en la boca: luchar
y entre todas yo –oh mi amor– buscándote desesperadamente
bajo la lluvia

hermosos mayos de nuestras calles

1988

*chove, é o deserto, o lume apagado
que fazer destes maos, cúmplices do sol*

E. de Andrade

Todavía voy a la plaza Du Bellay es domingo
yo no sé a buscar qué o a quién, pero
aquí estoy, entre gentes presurosas que me empujan
sin reparo; en el agua de la fuente
quisiera embriagarme con el frío de la nostalgia
para lavarme de la mollera la pesadilla de anoche
antes de que la seque el templado aliento del día

con la cruel so far away from me
lleno la despensa de los pálidos hielos
para que el fin del mundo nunca crea
que la felicidad fuera tan fácil, tan raro encontrar
los rastros de amores secuestrados en las calles abiertas,
extenuados al borde del llanto
gimiendo en silencio por la cercanía de la muerte

después llega la ausencia con las alas extendidas
a hurgar en la carne podrida, por culpa
de junio, a la hora que despiertan los niños
dormidos, todos nos disolvemos en la lluvia torrencial
el ruido agudo del metal está a punto
de desintegrar las memorias muertas, para luego
abofetear mañana los deseos del acero, pero

nos sirven corazones de álamo blanco
en restaurantes oscuros, controlándonos las almas
rodeándonos de psicólogos, nos prohíben
pensar en el río que bordea nuestra casa; aún así
nos consideran creadores de riqueza
económica y perdemos diez puntos
imaginando las golondrinas que exaltan el cielo

cuando no nos queda más que un rosario
de humillaciones para olvidar las miradas más severas
nos entran ganas de llorar al ver partir a los trenes
sobre sus vías, con la sed de maternidad de su estruendo,
mientras preguntamos a las flores del camino
si podemos saciar al monstruo con la sangre
fresca filtrada en el tamiz de la esperanza

acaso saben por qué no florecen rojas
las rosas en las negras tierras de la amnesia
por qué no hace el sol una pausa
en las plumas del ruiseñor los miércoles
por qué la furia que nos llega hasta los labios
por desgracia no se convierte en hermosa poesía
por qué erramos por reinos de la nada

cuando las estrellas se balancean bajo el puente
de la ignominia, adivino mis manos llenas
de manos pero las miradas huyen
por las tardes obligadas a saciar el apetito de los buitres
y no te puedo encontrar mientras estás
suspendida en las fronteras de la memoria, como
las mariposas multicolores, ya pájaro lejano

y si me aventurara a alejarme de la plaza Du Bellay
crecería mi deseo de convertirme en polvo
leve, para que con la débil luz de la mañana
el viento me llevase al territorio desnudo
donde la plegaria es plegaria, apiádate de nosotros
para que escuche los campos que enloquecen dichosos
con las hierbas aromáticas acompañados del canto del cuco

1991

PENOSA TAREA

Escribir es una penosa tarea,
capturar los momentos bulliciosos
de la vida mineral que se desangra,
desgranar las penalidades titánica
o evocar
la cabina telefónica de la esquina
es una penosa tarea.

El lenguaje por desgracia, muchas veces conjugación estéril,
es nuestro tormento, nuestro incierto aliento amoroso,
el afilado cuchillo de la libertad,
y sabemos
que cada vez
que posamos la palabra desordenadamente en el papel
en lugar de cambiar el mundo
somos nosotros
los que nos transmutamos
sin rumbo prefijado
hasta convertirnos
en un agujero negro.

Por eso
te quiero engalanada de deseo
penosa tarea.

1998

La víspera de aquella mañana que nevó
busqué tus labios
en la noche y a pesar del áspero frío
me dormí sin encontrarlos

muerte

la víspera de aquella mañana que nevó
no me daba cuenta

muerte

que el porvenir se despedazaría mañana mismo
en los espejos de la nostalgia
la víspera de aquella mañana que nevó
como pájaros hambrientos en el alféizar de la ventana

1991

Cuando te sientas la más desgraciada
del mundo
en el autobús
 te diré que los deseos que desgarran
 las entrañas
 son crueles,
te diré que a cada cual
 le espera la urgencia de libertad
 en las cumbres de las montañas más modestas
después te diré
 —tu mano en la mía—
que un día llegará un rayo de luz
 un aguacero con olor a nieve
 que serene
 las mañanas,
que un día acaso llegue
 con paso alegre
 la llama del amor.
Cuando te sientas la más desgraciada
del mundo
 en el autobús.

1991

Siempre estás esperando
en las alas del invierno
en los vastos sueños
en el cálido letargo del viento

queriendo entre risas recoger
flores del fondo del cielo
la golondrina se arrima
a la vera de tu cuna

capricho de lunas doradas
con aire rosa en las venas
que el sueño te transporte
sobre esponjosas nubes

el sueño conduce al niño
a la puerta de las bellas brumas
que mamá regresará
un buen día de lluvia

1991

LA PORTA OBERTA EN EL CEL, I AIXO

I

Siempre que nos hablan de este pueblo
nos muestran
los interiores de las iglesias llenas a rebosar,
mientras cantan
las mujeres abajo
“que quitas el pecado del mundo”
y los hombres en las galerías
“señor ten piedad”.
cada vez que claman “danos la paz”
muere una risa
en los labios de estas gentes.

II

Requiem dice el viento.
No me gustan las tierras
que no prometen traidoras
tormentas de verano.

Acaricio los álamos blancos
que acaso conformen
mi cruel morada última.
Requiem dice el viento.

III

La rosa roja
es más delicada
de noche que de día

El miedo de la lluvia
es más húmedo
de noche que de día

El tremor de la carne
es más preciso
de noche que de día

El aliento de la cólera
es más irritante
de día que de noche

IV

Según las estadísticas oficiales
en el del País Vasco interior
hay más ovejas que habitantes.

Por esa razón
el queso
es oro blanco.

Y a mí no me gusta el queso.

Según las estadísticas clandestinas
en el País Vasco
hay más policías que ovejas.

Por esa razón
la paz
está asegurada.

Y a mí no me gusta la paz.

V

En las bocas inmensamente felices de la gente que me rodea
puedo medir
el páramo desolado de mi propia
soledad.

Una infinita no woman's land.

VI

Al otro lado de la frontera se encuentra
la señal del frágil pretexto de vivir.

Al otro lado de la frontera se encuentra
el camino de las razones urgentes de la desesperanza.

Al otro lado de la frontera se encuentra
el recuerdo del beso que te hurté.

Al otro lado de la frontera se encuentra
todo
y no hay nada.

VII

Cada noche
sueño
con la misma ciudad.
Cada noche
dulcifico
mis torpes lamentos
pegada
a tu sombra.
Cada noche
en los andenes del metro
te repito
que te quiero
como una vieja cantinela.
Y
tú
cada noche
me llevas a ver
los pájaros exóticos
a la venta en sus jaulas
y me dices:
 mira en qué
 no nos tenemos
 que convertir.

1986

Itxaro Borda. POEMES ESCOLLITS

Traducció: Pau Joan Hernàndez

NOSALTRES

Som un accident en una vida aliena,
Un desencert tan gran com innecessari,
Un fanguissar al camp després del xàfec,
Un viarany costerut ple de graveta.

No coneixem el riure, ni ens criden les mirades,
Sense nosaltres el món seria igual:
És debades que ajuntem les mans
Simulant el gest d'una fe fatigada.

Només esperarem la mort,
L'ensulsiada dels anys que es tornen cendra
Per caure entre els altres a la sorra.

I amb el darrer alè del darrer racó del nostre pit
El nostre esperit, alçant-se de la pols,
Oblidarà el pes amarg del record del futur.

1982

MILIA LASTUR REVISITED

I

com podràs trobar l'auxili que demanes
amb crits de cadàver amb la boca cosida?
continuaré estimant-te, Milia, no me n'aniré
anirem a beure plegats aquell vi roig...

amagarem al marge del camí
pomes que haurem robat dels horts més rics.
oblida per favor Milia les velles matances
i la cançó del foc quan arrabassa la vida.

i anirem a la nit després a jeure
a l'herba humida del niu de l'amor
per veure la dansa de set ombres.

on és la llosa? on és la terra freda?
continuaré estimant-te, Milia, sense recança
i l'amor farà dubtós el teu cant fúnebre.

1986

MERGUEZ BLUES

envoltats d'olor de merguez, anàvem a milers
sota la pluja
i jo al bell mig —oh amor, desesperadament cercant-te
on eres,
potser rere la roja bandera humida
del desig revoltat?

amants fidels de la misèria comuna,
imaginàvem la ciutat en flames,
amb fam d'amor, estat de setge, pedres a les mans,
barricades
i jo al bell mig, oh amor, cercant-te desesperadament
sota la pluja.

la il·lusió de la nostra resistència
l'ànsia de justícia
quan tornarem a casa?
i dels ossos capolats ens pujava a la boca
una sola paraula: lluita
i jo al bell mig —oh amor, desesperadament cercant-te
sota la pluja

en els bellíssims maigs dels nostres carrers.

1988

*chove, é o deserto, o lume apagado
que fazer desde maos, cúmplices do sol*

E. de Andrade

Encara vaig a la plaça Du Bellay els diumenges,
no sé per cercar-hi qui, ni què, però
hi vaig, i m'obro pas cegament entre la gent
que m'empeny sense excusar-se; voldria embriagar-me
de nostàlgia amb l'aigua de la font
per esbandir-me el cap dels malsons d'anit
abans que l'alè del dia vingui a assecar-me'l.

cruel, la cançó so far away from me
m'omple els amagatalls de l'esperit de glaç somort
perquè la fi del món no cregui
que mai pugui ser fàcil abastar
la felicitat, trobar rastres d'amors presos
a ple carrer, exhausts i a un pas del plor
gemegant en silenci amb la ranera de la mort.

ja ve l'absència amb les ales esteses
per furgar en la descomposició de la carn viva,
per culpa del juny, i es desperten infants
adormits, i tots ens dissolem en un llarg torrent,
i la mort ens desfà la memòria
que cau esmicolada amb un estrèpit de metall;
els desitjos s'esclafaran contra l'acer del demà, i tanmateix

ens serveixen cors d'àlber
en foscos restaurants, un setge de psicòlegs
ens controla l'ànima, ens prohibirien pensar
vora el rierol que passa al costat de casa; en qualsevol cas
ens consideren generadors de riquesa econòmica
i perdem deu punts
si somniem dibuixos d'orenetes al cel.

quan només ens resta un llistat d'humiliacions
per oblidar les mirades més severes,
voldríem plorar en veure marxar els trens
vies enllà, amb estrèpit assedegat
de maternitat, tot preguntant a les flors dels marges
si és possible assaciar el monstre amb la sang
humida que travessa el garbell de l'esperança,

perquè potser saben per què no creixen roges les roses
a la terra negra de l'amnèsia, per què el sol no s'atura
a reposar els dimecres a les plomes del rossinyol,
per què la fúria no ens torna als llavis
convertida en bell poema,
per què vaguem pel territori del no-res.

quan els estels es gronxen sota el pont de la ignomínia,
puc imaginar les meves mans plenes d'unes altres mans
encara que les mirades vagin fugint en la tarda
obligades a sadollar la gana del voltor
i no et pugui trobar mentre romans
suspès al caire mateix de la memòria
com papallona de colors, ja ocell llunyà.

i si gosés d'allunyar-me de la plaça Du Bellay
més creixeria el desig de convertir-me en pols lleugera,
perquè en la llum pàl·lida de l'alba el vent se m'emportés
fins a l'erm més despullat, on la pregària es fa pregària,
tingueu pietat de nosaltres, per poder escoltar
com embogeixen els camps amb les herbes aromàtiques
acompanyats pel cant del cucut.

1991

UNA TASCA FEIXUGA

Escriure és una tasca feixuga:
cristal·litzar en un instant sonor
fet de paraules
com es dessagna una vida mineral,
fer fèrtil la immensitat de la fatiga
o recordar
la cabina telefònica a la cantonada del carrer.
És una tasca feixuga.
El llenguatge, malauradament massa sovint conjugació
estèril,
és el nostre dolor, l'alè dubtós del nostre amor,
l'esmolada navalla de la llibertat
i ja sabem
que quan anem fixant la paraula en el paper
desendreçadament,
en comptes de canviar el món
som nosaltres
qui ens transmutem cada vegada
sense direcció precisa
fins a esdevenir un forat negre.
Però, ai,
sempre et vull vestida dels desitjos més bells,
feixuga tasca.

1998

La vetlla d'aquell matí que va nevar
jo havia cercat els teus llavis
en la nit i en l'aspror hostil del fred
sense trobar sinó l'entumiment

mort

la vetlla d'aquell matí que va nevar
no m'adonava

mort

que el futur vindrà a estavellar-se contra el mirall
de la nostàlgia
la vetlla d'aquell matí que va nevar
com l'ocell famolenc al caire de la finestra

1991

Quan et sentis la més dissortada
del món
a l'autobús
 et diré que els desitjos que esquincen
 les entranyes
 són cruels,
et diré que l'anhel de llibertat
 viu en cadascú
 al cim de modestes muntanyes
i et diré també
 —mans a les mans—
 que vindran a endolcir els matins
 xàfecs perfumats de nevada,
que un dia durà cap a tu a pas viu
l'escalfor de l'amor.
Quan et sentis la més dissortada
del món
 a l'autobús.

1991

Continues esperant
a les ales de l'hivern,
els somnis esbatanats
en el son càlid de l'aire

collint flors amb un somriure
satisfet al fons del cel
i fins i tot l'oreneta
ve a la vora del bressol

capritx de llunes daurades
i aire rosat a les venes,
que la son t'agafi a coll
i et dugui a cavall dels núvols

nin-non et durà la son
a les portes de la boira
com quan et torni la mare
en un bell dia plujós.

1991

LA PORTA OBERTA EN EL CEL, I AIXÒ

I

Quan ens parlen d'aquest país
ens mostren
l'interior de les esglésies, ple de gom a gom.
 les dones a baix
 “anyell de déu que lleveu el pecat del món”
 i els homes a dalt
 “tingueu pietat de nosaltres”
 canten, i a cada
 “doneu-nos la pau”
als llavis de cadascun
mor un somriure.

II

rèquiem diu el vent.
 em desplau la terra
 que no brinda
 xàfecs traïdors d'estiu;
 abraço els àlbers
 que potser donaran forma
 al meu darrer cruel estatge
rèquiem diu el vent.

III

la rojor de la rosa
és més delicada
de nit que no de dia

la por de la pluja
és més humida
de nit que no de dia

la tremolor de la carn viva
és més punyent
de nit que no de dia

l'alenada de la fúria
és més roent
de dia que no de nit

IV

segons les estadístiques oficials,
al País Basc interior
hi ha més ovelles que habitants
per això
el formatge
és or blanc.

i a mi no m'agrada el formatge.

segons les estadístiques clandestines
al País Basc
hi ha més policies que ovelles
per això
la pau
està assegurada

i a mi no m'agrada la pau.

V

les veus plenes de felicitat tot al voltant
m'arrossequen
cap a l'erm desolat de la meva solitud

no woman's land gegantí.

VI

a l'altra banda de la frontera
hi ha la marca de la fràgil motivació per viure.
a l'altra banda de la frontera
hi ha el camí de les fermes raons per desesperar.
a l'altra banda de la frontera
hi ha el record del petó que et vaig robar.

a l'altra banda de la frontera
hi és tot
i no hi ha res.

VII

cada nit
somnia
la mateixa ciutat.
cada nit
endolceixo
les afliccions maldestres
arrapada
a la teva ombra
adormida.
cada nit
a les andanes del metro,
com a les velles cançons,
repeteixo
que t'estimo.

i tu
cada nit
em duus a veure
gàbies d'ocells exòtics
posats a vendre
tot dient:
 mira
 com ens hauríem
 de veure.

1986

Itxaro Borda. POEMAS ESCOLLIDOS

Traducción: Isaac Xubin

Nós

Somos un accidente na vida de alguén,
Un enorme desacerto inevitable,
A poza de lama despois da bategada
Ou a aguda pedriña do carreiro.

Ao non teren risos, ollos ou berros
Sen nós o mundo podería ser o mesmo:
Camiñamos en balde coas mans atadas,
A feitura da crenza, o cansanzo da fe...

Apañamos os refugallos dos demais,
E os anos tornan nunha cinsa
Que apagan a chama esta da ledicia,

E dende o derradeiro laio do noso peito,
Erguido na borralla, o noso peso esgrevio
Axiña nos filla a memoria do futuro.

1982

MILIA LASTUR REVISITED

cos berros dos mortos cinguidos á túa boca,
como poderás atopar o teu auxilio?
eu amareite, non marches Milia,
fica comigo e bebamos o viño vermello...

roubaremos as mazás das leiras farturentas,
gardarémolas nos currunchos dos traxectos.
esquece, por favor, as matanzas vellas
e as cantigas de lume no po dos camiños.

deitarémonos logo as dúas
a ollar a danza nocturna das sete sombras
no leito de amor da herba húmida

u-la pedra? U-la fría terra?
para poñer o pranto en dúbida,
non temas, amareite sempre Milia.

1986

MERGUEZ BLUES

rodeados do recendo a Merguez eramos máis de mil
baixo a chuvia
e eu entre todos, meu amor, desesperada na procura túa
onde estabas
quizais tras o húmido pano vermello
da revolución devecida?

nós amantes feis da común miseria
imaxinabamos a cidade en chamas
famentas de amor, en estado de sitio, con pedras nas mans
as barricadas
e eu entre todos, miña amiga, desesperada na procura túa
baixo a chuvia

a ilusión de entrar na resistencia
o desexo de xustiza
cando volveremos á aldea?
cos ósos feitos rachas só unha palabra tiñamos
na boca: loita
e eu entre todos, meu amor, desesperada na procura túa
baixo a chuvia

fermosos maios das nosas rúas

1988

*chove, é o deserto, o lume apagado
que fazer desde maos, cumplices do sol*
E. de Andrade

Aínda vou á praza Du Bellay os domingos
non sei na procura de que ou quen, pero
vou, entre a xente apresurada que me
golpea sen vergoña; quería embebedarme
nas augas da fonte da fría saudade
para limpar da cachola os maos sonhos da noite
antes de que a seque o alento temperado do día

encho os escondedoiros dos amortuxados xeos
coa crueldade da canción so far away from me
para que a fin do mundo nunca pense
que a ledicia é doada abondo, tan raro atopar
nas rúas abertas as pegadas cansas
do amor secuestrado saloucando en silencio
perante a morte, nos bordos das bágoas

achégase a ausencia coas ás abertas
para remexer na carne podre, por culpa
de xuño, á hora en que espertan
os nenos durmidos, esluímonos todos na bátega
o ruído afiado do metal destrúe
as memorias mortas, para losquear
mañá os desexos de aceiro, porén

nos serven corazóns de álamos brancos
nos restaurantes escuros, rodeados de psicólogos
que controlan as almas, prohibénnos pensar
nos ríos que pasan ao carón das casas; sexa como for
transfórmannos en produtores da riqueza económica
e perdemos dez puntos imaxinando
andoriñas a louvar o ceo.

cando só nos queda unha listaxe de humillacións
para esquecer as miradas máis duras.
dános gana de chorar ao velas chegar
polos camiños de ferro dos trens, na sede de maternidade
do seu balbordo, preguntando ás flores dos currunchos
poder fartar a pantasma co sangue.húmido
que pasa pola peneira da esperanza

se cadra saben por que non crecen vermellas
as rosas na terra negra da amnesia,
por que o sol non toma un descanso
os mércores na plumaxe do rousinol,
por que a carraxe que temos nos labios
non se transforma en fermoso poema ende mal
por que camiñamos polo reino do baleiro

cando as estrelas arrandean baixo a ponte
da vergoña, adiviño as mans miñas ateigadas
de mans, porén as miradas foxen ao serán
obrigadas a fartar a fame dos voitres
e non te podo atopar namentres estás
pendurada nas fronteiras da lembranza,
coma bolboretas multicolor, xa daquela lonxano paxaro

e se me afoutase a alonxarme da praza Du Bellay
medraría o degoxo de me transformar
en fino po, e que o vento me levase
nas ás da alborada cara ao deserto nu
onde a pregaria é pregaria, compadécete de nós
para eu poder escoitar o campo alegre
que tolea coas herbas recendentes co canto do cuco

1991

TAREFA PENOSA

Escribir é unha tarefa penosa,
capturar mediante as palabras
os intres barulleiros
da vida mineral que marcha desangrándose,
debullar as xigantes canseiras
ou lembrar
a cabina telefónica da esquina da rúa
 é unha tarefa penosa.
 por desgraza a linguaxe, decote gramática erma,
é a nosa dor, de amor o noso dubidoso folgo,
da liberdade o aguzado coitelo,
e sabemos
que sempre
que pousamos desleixadamente
a palabra no papel
no canto de cambiar o mundo
somos nós
os convertidos
sen rumbo fixo
até transmutar
nun buraco negro.
 desgraciadamente
 deséxote adobiada de degoiro
 penosa tarefa.

1998

Na véspera da mañá aquela que nevou
busquei os teus beizos
na noite e malia a friaxe esgrevia
durmín sen atopalos
morte
na véspera da mañá aquela que nevou
non me decataba
morte
que o futuro había rachar mañá mesmo
nos espellos da saudade
na véspera da mañá aquela que nevou
coma paxaros famentos nos beirís das fiestras

1991

Cando te sintas a máis desgraciada
do mundo
no autobús
 direiche que os desexos que esgazan
 o ventre
 son crueis
direiche que a necesidade da liberdade
 agarda a cada quen
 no cumio das montañas máis humildes
direiche despois
 –a túa man na miña–
que un día chegará a luz da alborada
 que acougará
 as mañás,
 a bátega de chuvia con recendo a neve
que un día poderá achegar
 con paso lixeiro
 a lapa do amor.
cando te sintas a máis desgraciada
do mundo
 no autobús.

1991

Estás sempre agardando
nas ás brancas do inverno
no intre largo do sono
no soño quente do vento

desexando o fondo do ceo
recollendo as flores en risa
do berce este ao carón
tamén se achega a andoriña

na teima das lúas douradas
co aire rosa nas veas
que o sono te leve deitado
enriba das nubes de mel

o sono transporta o meniño
ás portas das néboas belidas
que tamén volverá a nai
un bo día de chuvia

1991

LA PORTA OBERTA EN EL CEL, I AIXO

I

sempre que nos presentan este país
amósannos
os interiores ateigados das igrexas,
 no intre en que abaixo
 cantan mulleres
 “que quitas o pecado do mundo”
 e os homes nas galerías
 “señor, ten piedade”.
 cada vez que pregan “dános a paz”
morre un riso
nos labios das xentes deste pobo.

II

requiem di o vento
 non me gustan as terras
 que non ofrecen
 renartes chaparradas de verán.
 aloumiño os álamos brancos
 que darán feitío
 a miña desapiadada morada derradeira
requiem di o vento

III

a rosa vermella
é máis frágil
de noite ca de día

o medo da chuvia
é máis húmido
de noite ca de día

o arreguizo da carne
é máis preciso
de noite ca de día

o folgo da carraxe
é máis anoxadizo
de noite ca de día

IV

segundo as estatísticas oficiais
no interior do país vasco
hai tantos seres vivos coma ovellas
 por isto
 o queixo
 é ouro branco.

e a min non che me gusta o queixo.

segundo as estatísticas clandestinas
no País Vasco
hai tantas ovellas coma policías
 por isto
 a paz
 está asegurada.

e a min non che me gusta a paz.

V

nas bocas inmensamente ledas dos que me rodean
podo medir
o deserto magoado
da miña propia soidade

unha enorme no woman's land

VI

ao outro lado da fronteira está
a marca do feble pretexto de vivir
ao outro lado da fronteira está
o camiño das fortes razóns para o desespero
ao outro lado da fronteira está
a lembranza do beixo que che ripei

ao outro lado da fronteira está
todo
e non está nada

VII

todas as noites
teño un soño
coa mesma cidade.
todas as noites
acougo
os laios zoupóns
pegada
á túa sombra.
todas as noites
nas gorxas do metro
repítoche
que te quero
coma unha vella cantarea.

e ti
todas as noites
lévasme a ver
os paxaros exóticos
que están á venda nas gaiolas
e disme:
 mira
 en que
 non temos que nos converter.

1986

ITXARO BORDAREN POEMA HAUTATUAK ITZULGAI

IDAZLEA ITZULTZAILEEN LANTEGIAN - 2010

GASTEIZEN, 2010eko IRAILAREN 7tik 9ra

Itxaro Borda eta lau itzultzaile haren poema hautatu
battuk itzultzen eta emaitzak eztabaidatzen ariko dira
hiru egunez.

Itzulpenak:

- Haizea Parot (frantsesa)
- Pau Joan Hernández (katalana)
- Isaac Xubin (galegoa)
- Manu López Gasen (gaztelania)

JENDAUERREKO EKITALDIA

2010eko irailaren 9an, ahateko 19:00etan,
Ignaciò Aldecoa Kultura Elxean (Gasteiz).

Mintegiaren azken egunean, parte hartzaileek
esperientziaren berri emango dute mahal-inguru batean.
Hurrena, Itxaro Bordaren zenbait poema
lau bertsioan entzuteko aukera izango dugu.

Babesleak:

ERIKO MUGLARITZA
GOBIERNO VASCO

ERIKO MUGLARITZA
GOBIERNO VASCO

Logotipoa

Arribas Pasa
Alfonsa
Diputazio
Nolan da Alde

www.arieta.net

Antolatzaile:

EIZIE
Eusko Itzultzaile, Kultura eta
Interpretazio Elkartea

«Itxaro Bordaren poema hautatuak itzulgai» lantegiaren historia

MANU LÓPEZ GASENI

«Idazlea itzultzaileen lantegian» bigarren urtez Euskadiko Literatura Saritik aske antolatzeko garaia iritsi zenean, behiala baino zeregin bat gehiago genuela ikusi genuen: idazlea aukeratzea. Eta iaz Karlos Linazasoro hartaratu genuen arte ibilitako bidea berribiltzen hasi ginen. Zenbat arazo ematen dituen askatasunak! Ohartu ginen poesia behin ere landu gabe genuela, eta hura izan zitekeela bide bat. Emakume idazlerik ere ez zela guretik pasatu jabetu ginen gero, eta hara beste hari bat. Iparralde deitzen dugun lurralde horretako jenderik ere inoiz ekarri gabekoak ginela ikusi genuen hurrena, eta horratx hurrengo izpia. Protagonista lesbiana bat duten detektibe nobelak «kometitzen» dituen iparraldeko emakume poetarik ere inoiz ez da gure lantegitik pasatu, eta, azkenean, hitzetik hortzera etorri zitzaigun hasieratik beretik buruan izan genuen izena: Itxaro Borda. Idatzi genion, ezetz esango zigun beldurrez, baina astro-elkartzeak alde genituen eta baietz erantzun zigun («ahal baldin badut –lanarengatik– eskatzen didaten edozer izkiriartzen dut, eskatzailea edozein dela» delako esaldia baionar idazlearen apaltasun-eskuzabaltasun erakusgarria besterik ez da).

Poesia nahi genuenez gero, eta lantegia bideratzeko ardura hartuta, Itxaroren obra birpasatu nuen, noiz nostalgiaz, noiz uste-kabez, bi aldiz ibai bera ikustea ezinezkoa izatea ez baitzaio beti ibaiaren mudantza-abileziari egotzi behar, begiralearen begiek une bakoitzean duten zorrozatasuna kontuan izan gabe. Gainera, lante-

gia gogoan, aukeratzeko irizpideek arau berezi batzuk bete behar zituztela iruditu zitzaidanez, lehentasunak eta zaletasunak uztartu nituen. Ez zen batere zaila izan (aukeraketa-mahai gaitzagoetan egona naiz, zinez). Azkenean, askotariko asmo eta luzerako bederatzi poema aletu nituen: «Gu», «Milia Lastur revisited», «Merguez blues», *Oraindik nabil Du Bellay plazan*, «Ardura dorpea», «Elurra egin zuen...», *Munduko malerusena...*, *Neguairen hegaletan...* eta «La porta oberta en el cel, i això». Iturriak, berriz, *Bizitza nola badoan* (Maiatz, 1984), *Bestaldean* (Susa, 1991) eta *XX. mendeko poesia kaierak*. *Itxaro Borda* (Susa, 2000) izan ziren.

Hizkuntzak eta itzultzaileak aukeratzea izan zen hurrengo zeregina: aurreko urtean abiatutako tradiziotxoari jarraituz, idazleari berari frantseserako autoitzulpena egin zezan eskatu genion; frantseseko beste itzulpen bat behar genuen, harekin kontrastatzeko, eta Haizea Parot ados egon zen. Aukeratutako beste hiru hizkuntzak galegoa, katalana eta gaztelania izan ziren, eta horretan aritu ginen Isaac Xubín, Pau Joan Hernández eta Manu López, hurrenez hurren.

Eta iritsi zen 2010eko irailaren 7a. Aurkezpenak egin genituen eta, harako hura ispiluaren bestaldera bezala, hala barneratu ginen Itxaro Bordaren poemen mundura.

Poemak banan-bana landu genituen eta, bakoitzarekin hasi aurretik, idatzia izan zeneko testuingurua ematen zigun Itxarok; izan ere, esan zuen legez, bere ustez, poemak argazkien parekoak dira.

«Gu» 1984an idatzi zuen eta klase borroka, gehiengoak eta guttiengoak hartzen zuen hizpide. Beste gai batzuen artean, bat aipatu zuen: badela euskal klase bat, apaizez eta notableez osatua, gainontzeko euskaldunak zigortzen omen dituen «egiazko euskar» ez mintzatzeagatik.

«Milia Lastur revisited», berriz, «Milia Lastur» eresia ezaguneko elementu zenbaiten berziklapena da. Hitanoa erabili zuenez gero, itzulpenetan informazioa galtzen dela dio, eta berak egindako

itzulpenean frantses entzuleen beharretara moldatu dituela hainbat gauza.

«Merguez blues» delakoa maiatzaren 1eko ospakizunaz aritzen da eta Parisen kokatua dago. Manifestazioaren ibilbidean, Bastille eta Republique artean, alboetan jartzen diren merguez saltzaileek eman diote izena poemari.

Oraindik nabil Du Bellay plazan izeneko poema *Bestaldean* bildumakoa da, titulurik ez du ordena alfabetikoan idatzitako poemak biltzen zituelako. Parisen idatzia. Hizkuntza-eldarniotzat definitzen du: puntuaziorik gabe, ideiak bata bestearen atzetik jarrita burura zetozen bezala. Plaza Paris erdian dago, Les Halles-en. Du Bellay, berriz, XVI. mendeko frantses idazlea izan zen, lehena frantsesez idazten, Etxepareren parekoa beraz. Baliatzen duen zazpi lerroko ahapaldia berria da, Itxarok berak sortua.

«Ardura dorpea» Zuberoan idatzia da, bost urtez Mauleko ikastolan arduradun ibili zen garaian, eraikin berria egiteko ahalginetan. Orduan, idaztea, militantziaren eraginez, derrigorrez bereganatu behar zuen ardura zen.

Elurra egin zuen... izeneko poema ordena alfabetikoan idatzitako poemen bildumakoa da. Parisen elurra egin zuen goiz batez idatzia, Baionarako lan-lekualdatzearen berri idatzi jaso berritan. Orduan hasi omen zen artean utzi gabeko hiriarekiko nostalgia.

Munduko malerusena... ordena alfabetikoko bilduma hartakoa da, orobat Parisen idatzia. Amaia Lasaren poema baten oihartzuna da, omenaldi moduko bat.

Neguaeren hegaletan... ere *Bestaldean* liburukoa da. Seaska kantatu bat da eta bi aldiz iza da musikatua.

«La porta oberta en el cel, i això» Iparraldeko militarizazioaz aritzen da, batetik GAL taldeak, bestetik frantses polizia Philippe Bidart-en bila zebilen... Egoera itogarri hartan, Itxarok Hegoaldean bilatzen zuen babesa, *Basilika* idazten ari zen bitartean. Poema Bartzelonan amaitu zuen, eta katalana ikasteko erosi zuen ebanjelio batetik hartu zuen izenburua.

Itzultzaile bakoitzak lantegian adierazitakoen arabera eta egindako itzulpenetatik ateratakoak ikusirik, joera nagusi eta ondorio oso orokor batzuk ateratzen saiatuko naiz. Denak ez dira begien bistakoak, lantegiko eztabaiden ondorioz itzulpenek nolabaiteko konbergentzia izan zutelako.

Frantsesera egindako bi bertsioren artean, nabari da Itxarok askatasun gehiago hartzen duela, libreago itzultzen duela. Itxarok baliagarri jotzen du itzulpenak jatorrizkoari egiten dion ekarpena eta, gainera, poema batzuk errezitaldietan frogatuak zituen; eskarmentua du, beraz, entzuleen beharretara egokitzen. Haizea Parot itzultzaile gazteak lehenengoz egiten zion aurre poemak itzultzeari, eta sen handiz zehaztasunaren bidetik jo du, oso baliokidetza doituak sortuz.

Galegozko bertsiotan, oro har, jatorrizkoen pareko emaitzak lortu ditu «poetikotasunaren» aldetik, batez ere erritmoaren eta aliterazioen alorretan. Adibide bat jartzearen, *Neguairen hegaletan...* seaska kantua bikain itzulita dago aipatutako alderdiei dagokienez.

Katalanezko bertsiota, berriz, komunikatibotzat jo daiteke: gehiago heltzen dio jatorrizkoaren esanahiari eta poetikotasunari uko egiten ez badio ere, zertxobait galtzen duelakoan nago azalpenezko gehikuntzak egiteko joeragatik.

Gaztelaniazko itzulpena epaitzeko ez naiz egokiena. Esan dezadan hautaketako bi sonetoak («Gu» eta «Milia Lastur revisited») neurtitzetan eta errimatuak ematen saiatu naizela. Euskal bertsioren trinkotasunari aurre egiteko, berriz, hamaika silabako lerroaren ordeztu alexandrino deiturikoa baliatu dut, silabaren baten gora behera, gaztelaniaz arnasa luzeagoa eman ahal izateko. Horrelako esperimentu batean, dudarik ez da, informazioa galtzen da eta itxura zurrina ezartzen zaio poemari. Hala ere, jatorrizkoen sor-kuntza prozesuetan antzeko zerbaite gertatzen delakoan nago.

Bertsokerak errespetatzen saiatu gara itzultzaileok, baina, Itxaro zangalatrau zalea izanik, horrelakoetan nork bere interpretazioa egin du.

Hiperbatoien tratamenduan, berriz, askotariko joerak ikus daitezke, euskararen eta beste erromantzeen egitura sintaktikoak muturrekoak direla jakinda ere. Horri eranstean badiogu Itxaro Bordak zenbaitetan erabilitako alboratzea, itzultzaileok zailtasunak izan ditugu aldaera batzuk emateko orduan. Adibide gisa, *Oraindik nabil Du Bellay plazan* poemako azken ahapaldia har daiteke:

eta Du Bellay plazan ausartzen banintza
hauts arina bilakatzeko gogo handituko
litzaidake, goizetako argitasun ahuletan
haizeak nezan eraman otoitza otoitz den
eremuaren biluziraino, urrikal zakizkigu
belarrak usantsu zoratzen diren zelaiak
kukuaren kantuz lorios entzun ditzadan

(ITXARO – autoitzulpena)

Et si j'osais, sur la place Du Bellay, grandirait
En moi le désir de me changer en cendre légère
Qu'aux matins de faibles lueurs le vent emporte
Jusqu'à la nudité du lieu où la prière est prière,
Prends pitié de nous, que j'entende enfin
Le bonheur des plaines aux herbes parfumées,
Rendues folles par le chant du coucou.

(HAIZEA PAROT)

et si je me risquais, sur la place Du Bellay
mon envie grandirait de devenir fine poussière,
pour qu'aux faibles lueurs de l'aube le vent m'emporte
jusqu'à l'étendue nue où la prière est prière,
aie pitié de nous que j'entende le bonheur
au chant du coucou les plaines éperdues
du parfum des herbes

(ISAAC XUBÍN)

e se me afoutase a alonxarme da praza Du Bellay
medraría o degoxo de me transformar
en fino po, e que o vento me levase
nas ás da alborada cara ao deserto nu
onde a pregaria é pregaria, compadécete de nós
para eu poder escoitar o campo alegre
que tolea coas herbas recendentes co canto do cuco

(PAU JOAN HERNÁNDEZ)

I si gosés d'allunyar-me de la plaça Du Bellay
més creixeria el desig de convertir-me en pols lleugera,
perquè en la llum pàl·lida de l'alba el vent se m'emportés
fins a l'erm més despullat, on la pregària es fa pregària,
tingueu pietat de nosaltres, per poder escoltar
com embogeixen els camps amb les herbes aromàtiques
acompanyats pel cant del cucut.

(MANU LÓPEZ)

y si me aventurara a alejarme de la plaza Du Bellay
crecería mi deseo de convertirme en polvo
leve, para que con la débil luz de la mañana
el viento me llevase al territorio desnudo
donde la plegaria es plegaria, apiádate de nosotros
para que escuche los campos que enloquecen dichosos
con las hierbas aromáticas acompañados del canto del cuco

Kultura-baliokidetzak emateko modua ezinbesteko atala izaten da lantegiaren deskribapenetan. Horietako asko nola eman erabakitzeo, askotan Itxaroren azalpen argigarriak behar izan genituen. Batzuk aipatuko ditugu hemen.

Lehenengoan bi arazo elkartzen dira: batetik aditzaren elipsia eta bestetik «herri» hitz polisemikoaren esanahi zehatza, kasu

bakoitzean. «Merguez blues» poemako hiru lerro dira: «erresistentzian sartuak ginelako irudipena / justizia nahia / noiz herrirako?». Itxarori esker «jaioterri» esanahiarekin erabili zuela jakin genuen, eta hala eman dugu. Beste arazoa esan gabe dagoen aditza da, ematen baitzuen justiziaz ari zela, baina ez omen zen hala. Gauzak horrela, Itxarok honela eman zuen: «Nous pensions être entrées en résistance / soif de justice / a quand le retour au pays?»; Haizeak, honela: «Nous voyant entrés en résistance / soif de justice / retour au pays?»; hona hemen Isaac-en bertsioa: «a ilusión de entrar na resistencia / o desexo de xustiza / cando volveremos á aldea?»; Pau Joan-ek: «la il·lusió de la nostra resistència / l'ànsia de justícia / quan tornarem a casa?»; eta Manuk, azkenik: «la ilusión de formar parte de la resistencia / clamor de justicia / ¿cuándo regresaremos a casa?». Ikusten denez, Haizea izan da elipsiari men egin dion bakkarra.

«Herri» hitzaren esanahi arazoa «La porta oberta en el cel, i això» poeman topatu genuen berriro. Izan ere, «euskal herri barnean» delakoan, «Iparraldeko barne aldea» esan nahi da, kostaldea ez dela, alegia.

«Milia Lastur revisited» poeman eresiako «ardao gorria» aipatzen da, diotenez odolaren metafora gisa. Nola eman, orde? Hara: «vin écarlate» (Itxarok), «vin rouge» (Haizeak), «viño vermello», «vi roig» eta «vino rojo». Bistan denez, ez datoz guztiz bat enologo eta enparauen sailkapenarekin.

«Ardura dorpea» izeneko poeman, berriz, mintzairaz ari dela, «maiz adiztegi antzu» dela dio poetak. Bada, Itxaroren esanetan, «adiztegi» zentzu etimologikoan aukeratu zuen, «conjugaison» adierazi nahian, alegia. Baina itzultzaile guztiek ez dute zentzu hori errespetatu: «souvent grammairre stérile» (Haizeak) eta «decote gramática erma» (Isaac-ek).

Neguaeren hegaletan... seaska kantuan bada haur hizkerako esapide berezi bat, «ninano bubak darama», hain zuzen ere, Haizeak hasieratik ulertu zuena baina besteok zertxobait zoratu ginetuena. Hona azken emaitza: «dodo emmène bébé» (Itxarok), «dodo

porte bébé» (Haizeak), «o sono transporta o meniño», «nin-non et durà la son», «el sueño conduce al niño».

Aipatuko dudak azken kultura-baliokidetza «la porta oberta en el cel, i això» poemakoa da. Azken atalean «kairoletan salgai dauden / txori exotikoen / ikustera naramazu» esaten da. Bartzelonako Rambletako eszena bat omenenez, Pau Joan-ek azaldu zigun kiosko moduko batzuetan jartzen direla txoriak salgai (eta berehala topatu zigun horren argazkia interneten). Azkenean, hona hemen itzulpenak: «tu m'emmènes voir / les oiseaux exotiques / en vente dans leurs cages» (Itxarok), «tu m'amènes voir / des oiseaux exotiques / vendus en cage» (Haizeak), «lévasme a ver / os paxaros exóticos / que están á venda nas gaiolas», «em duus a veure / gàbies d'ocells exòtics / posats a vendre», «me llevas a ver / los pájaros exóticos / a la venta en sus jaulas».

Irakurleak ondorio gehiago (edo desberdinak) atera ditzake poema guztiak irakurri eta konparatuta. Nire aldetik, hemen amaitzen da uda amaierako lantegi izeneko lagunarte eder haren kontakizuna.

OFF-eko mintegia

ITXARO BORDA

Gasteizeratzea ederra zen. Etxegarateko lainoak zeharkatuz. Bide inizatiko baten segitzea bezala. Gutariko bakarrek ez zekiten zer zen eta nola funtzionatzen zuen itzultzaile mintegi batek. EIZIEko antolatzaileen deiari itsura baiezkoan erantzun ote genien? Dena dela, Florida parkeko Ignacio Aldecoa kultur zentroan biltzen ginenak lehen aldikoz gurutzatzen ginen. Hiru egun bagenituen elkarren ezagutzeko.

Orain ordenadore eramangarriekin lanean hasi aurretik beti sareko konekzioaren arazoa agertzen da. Buruhauste zenbait gora-behera konpontzen ere da nahikoa laster. Makinak piztu eta mahaiaren inguruko kideek beraien burua aurkeztu zuten: Haizea Parot Baionakoa, Manu Lopez Gaseni Barakaldoko idazlea, Isaac Xubin A Coruñako irakaslea, Pau Joan Hernández katalana, Itxaro Borda hiru egunez jorratuko ziren olerkien egilea eta Aran Royo egonaldiaren alde pratikoen arduraduna –eta benetan diotsuet, ederki lortu zuen.

Frantseserako autoitzulpena orraztu zuen Itxaro Bordak –ez erraz, bere erranen arabera. Baina gainerakoek ez zuten *zubi* hori baliatu, jatorrizko hizkuntzatik abiatu baitziren. Poesia bakoitza zirikatu zen, tolestu zen, kitzikatu zen, zitzikatu zen, misterioaz biluzi zen, azkenean bost hizkuntzetan uler eta irakurgarri gera zedin. Horretarako, sarean eskaintzen diren hiztegiak eskura behar ziren, agudo eta zehatz. Idazleak berak, naski, anitz ikasi du itzultzerako orduan. Haizea, Pau Joan, Manu eta Isaak-en baliabideak

erabiliz ekingo dio jada Maria Merce Marçalen poemak euskara-tzeari etxeratuko denean.

Ignacio Aldecoa kultur etxeko aretoan, hondar arratsean, ikusgarria eskaini genuen. Poesia irakurraldia zen funtsean, bakoitzak bere mintzairan. Galegoa, katalana, frantsesak eta gaztelelania nahasten ziren; ahotsak, taula gainean egoteko moduak, guztiok ez baigenuen ohiturarik horretarako. Jende multxo polita hurbildu zitzaigun: adiskideak, lagunak, poesia entzun nahi zuten ezezagunak. Bazen tokia. Floridako parkeko *lunchean* konturatzen ginen itzulpenaren garrantziaz: itzultzea, arrotz zaizkigun eleen argira ekartzea da. Itzultzailerik gabe ez da elkarrizketarik, entelegatzerik, bakerik, literaturarik, harreman sozialik.

Lan egin genuen asko. Plazer hartu ere Gasteiz ez baita jagoitik Potato taldeak duela hogeita bost urte abesten zuen *capital artificial de un país singular* hura. Bazkal eta afal orduetan Viña Ane Errioxako ardoz eta *goxua* deituriko postrez asetzen ginen, Kutxi karrikako Alacena eta La Riojana artean zegoen balizko tunelaz Rafa zerbitzariak gezurreztatu zizkigun leiendak moldatzen genituen –Pau Joane aitortu berri zigun *Millenium* sailaren hirugarren alea katalanera pasatu zuela– eta Iñaki Frieria idazle-itzultzailearen gonbitari erantzunez Legebiltzarra bisitatu genuen. Zinez interesgarria herritarrontzat.

Ostegun gauean Dublineko egutera nagitu ginen. Partitzeko tenorea zen batzuentzat. Iban Zaldúa, Gerardo Markuleta, Rikardo Arregi, Mikel Ayerbe, Manu López eta bertaratuek handizki frogatzen zuten orokorki Gasteiz jagoitik EH-ko hiriburu kulturala bilakatzen ari dela.

Itzultzaileei esker ala?

GEUK

Lantegikideak

ITXARO BORDA : BIOGRAFIA, DONA JAKUETIK

1959an sortu naiz Baionan (Lapurdi). Oragarreko laborari alaba bat naiz. Euskaldun zaharra, baina eskola frantsesean sartu eta hizkuntza aherentzaz zidaten. Hamabi urteetan, jada idazten nituela olerki laburrak erdaraz, euskaraz behar nuela iritzi eta hizkuntza berreskuratzeari lotu nintzaion, bakarrik, garai hartan zeuden hiztegi eta gramatika apurrekin. Horregatik daukat mintzaira hain hezkaitza izkiriaterakoan.

1974tik aitzina *Herria* astekarian agerrarazten nituen bertsoak eta artikulak. Orduz geroztik ez naiz sekula gelditu. Gaur egunero publikatzen dut zutabe bat *Berria* egunkarian. Lehen liburua 1984an plazaratu nuen sortu berri genuen Maiatz elkarte literarioaren eskutik. Orain arte, poesia eta prosa artekatuz, hamabost bat lan eman ditut argitara Maiatz, Susa, Txertoa eta Alberdaniari esker. *Ezer gabe hobe* da 2009ko ene azken nobela.

Amaia Ezpeldoi detektibe ruralarekiko lau elaberri kometitu ditut halaber, laurak Susa argitaldarian. Pertsonaia horren bidez Euskal Herria nola bizitzen, maitatzen, erabiltzen eta pairatzen dugun/dudan erakutsi nahi dut, hizkuntz bilaketa baten bidez. Amaia Ezpeldoi, gainera, lesbiana da eta sexu-norabide aukera librearen aldeko aldarri bat da, mututasunetik plazara.

Testu labur hau Galizako Santiagoko Hotel Rua Villareko gela batean bihikatzen dudana arren ez naiz idazle kosmopolita. Nahiago dut ene burua poeta herrikoi eta herritar soil baten antzera irudikatu. Horrela idazten ditut abestien letrak, ezkontza, urteburu

eta ehortzetarako zortzikoak, artikuluak eta zutabeak. Ahal baldin badut –lanarengatik– eskatzen didaten edozer izkiriitzen dut, eskatzailea edozein dela. Gustatzen zait euskal irakurleekiko hurbiltasuna, ulertzen eta onartzen ez nauten arren beti.

2002an literaturako Euskadi saria ukan nuen %100 *Basque* nobelarentzat. 2010ean Argia saria Berriako Bira deituriko ekina-
rentzat eta urte berdinean idazle gisa Rosalia de Castro izeneko
Konpostelan.

Katedraleko zeinuek hamarrak jotzen dituzte sakon.

Itxaro Borda

ISAAC XUBIN (A Coruña, 1978)

Filologia Galega eta Euskal Filologiako ikaslea. Literatura lan lan gehienak poesiaren alorrean egin ditu, hala nola, *Elementos de Matemática* (1. saria Vigoko Unibertsitateko Literatura Lehiaketan, 2002), *Apoloxía de Antígona* (1. akzesita Vigoko Unibertsitateko Literatura Lehiaketan, 2006), “Danny Boy” poema *Xuro que nunca volverei pasar fame* (Redes Escarlata, 2003) liburu kolektiboan eta *Marcha Orión camiñando cego contra o leste* (Redes Escarlata, 2010). Ipuingintza ere landu du, eta oraindik orain *Vocabulario galego-euskara* eta *Euskara. Guía de conversa* (2010) argitaratu du Vigoko Unibertsitateko Hizkuntz Normalkuntzako Zerbitzuaren bitartez.

PAU JOAN HERNÁNDEZ (Bartzelona, 1967)

Oso gaztetatik ekin zion literatura idazteari, batez ere gazteentzat. Argitaratu zuen lehen gazte eleberria *Tot et serà pres* izan zen. Handik aurrera tematika fantastikoko idazlanak argitaratu zituen, hala nola, *El presoner del casal del diable* (2002), *El mussol i la forca* (2004), *La tripulació del pànic* (2004) eta *L’ombra del Stuka* (2009). Katalanerako itzulpen ugariren egilea da, eta euskaratik, besteak beste, Bernardo Atxagaren *Soinujolearen semea* eta *Gizona bere bakardadean*, Joan Mari Irigoienek *Babilonia*, Unai Elorriagaren *SPrako tranbia*, Kirme Uriberen *Bilbao-New York-Bilbao* eta J.K. Igerabideren, Mariasun Landaren eta P. Zubizarretaren haur literaturako obra asko.

HAIZEA PAROT (Baiona, 1984)

Ikastolan eskolatua Batxilergo arte, gero filosofia eta gaztelania ikasi zituen Toulousen. Baionara itzuli zen itzulpengintzan lanean hasteko, eta kurdiar kazetari batekin erreportai ekipoan aritu zen hiru urtez, Parisen, Bruselan eta Hego Ameriketako. Filologiako lizentzia eskuratu zuen Baionako unibertsitatean, eta itzulpengintza

ikasketak ere egin zituen Gasteizko Letren Fakultatean. Euskaratik frantseserako itzulpen askotarikoak egiten ditu, eta sukaldaritzari buruzko bi liburu itzuli du frantsesera: *Soirée tapas* eta *Cuisines du monde en Pays Basque*. *Euskal herria*. Bestalde, *Historia kondatzen duten 40 tokiak* liburuaren itzultzailea ere bada. Poesia zale, literatura itzulpengintzan lantegi hau izan du lehen esperientzia.

MANU LÓPEZ GASENI (BILBO, 1961)

Euskal Herriko Unibertsitateko irakaslea da. Haur eta gazte literaturaren eta itzulpengintzaren arteko harremanak aztertu ditu: *Euskarara itzulitako haur eta gazte literatura* (2000), *90eko hamarkadako euskal haur eta gazte literatura* (2005), *Autoitzulpengintza euskal haur eta gazte literaturan* (2005), *Literaturak umeei begiratu zientean* (2006), *Mozorroa ispiluan* (2008). Horretaz gain, haur eta gazte literaturako idazle eta itzultzailea da.

